

La Llei Orgànica d'Universitats:
Quina aportació al futur de la
universitat?

Eva Pons

Professora titular de Dret Constitucional
de la Universitat de Barcelona

La Fundació Carles Pi i Sunyer no comparteix necessàriament les opinions expressades pels autors que col·laboren en les seves publicacions.

Revisió de textos:
Ester Villanueva

© de l'edició: Fundació Carles Pi i Sunyer d'Estudis
Autonòmics i Locals
Barcelona, juny de 2002

Dipòsit legal núm.: B-26.980-2002
ISBN: 84-95417-10-3

CONTINGUTS

Els arguments per a la reforma de l'LRU	6
La LOU: una reforma global?	11
Els membres de la comunitat universitària	14
El sistema de govern de les universitaris	22
Les funcions universitàries	29
Una Llei orgànica per a qui?	33
Últimes reflexions	40

Amb l'entrada amb vigor de la Llei orgànica d'universitats (LO 6/2001, de 21 de desembre), el passat 13 de gener, s'obria una nova etapa legal de l'ensenyament universitari. La LOU s'aprojava finalment amb els vots del Partit Popular, de Convergència i Unió i de Coalició Canària, malgrat l'oposició de la resta de partits polítics. Les universitats també varen mostrar el seu rebuig majoritari a la Llei, que s'expressà a través de les mobilitzacions de protesta, dels comunicats de la Conferència de Rectors de les Universitats Espanyoles (CRUE) i de manifestos recolzats pels diferents membres de la comunitat acadèmica. Aquest debat previ va estar, però, molt condicionat pel ferri domini de l'agenda política per part del Govern central, que finalment aconseguí l'aprovació parlamentària de la Llei amb algunes modificacions puntuals respecte del text original.

Malgrat totes les crítiques, una vegada la LOU ha entrat en vigor i els diversos actors polítics i universitaris es troben immersos en la resolució dels problemes que planteja la seva aplicació, és potser el moment de fer una reflexió sobre el significat que aquest text legal pot tenir per a l'esdevenidor de la institució universitària en el nostre país. La tasca no és fàcil, atesa la complexitat de la regulació legal, que incideix sobre una gran varietat de qüestions i interessos. A més, els nombrosos punts d'indeterminació

presentes en la Llei —amb mecanismes d'efectes imprevisibles en aquest moment— obliguen a esmolar les capacitats de percepció crítica i de proposta correctiva, en allò possible.

D'acord amb això, la nostra anàlisi parteix d'una pretensió d'objectivitat, orientada a esclarir la significació dels elements que la LOU incorpora al règim jurídic de les universitats. Alhora, però, com tot punt de vista, el que a continuació s'expressa esdevé segurament condicionat per la formació jurídica i per l'experiència que l'autora té de la universitat.

ELS ARGUMENTS PER A LA REFORMA DE L'LRU

Des de la segona meitat dels anys noranta existia un ampli consens sobre la necessitat de modificar la Llei orgànica 11/1983, de 25 d'agost, de reforma universitària (LRU). Aquesta Llei s'havia aprovat durant l'etapa socialista amb els objectius d'impulsar la modernització i reforma estructural de la institució universitària i d'adequar-la a les previsions del nou marc constitucional. Les evolucions que s'han produït des de llavors, tant en el terreny estrictament universitari com en el

context social general, comportaven que l'LRU fos en certs aspectes una llei superada, incompleta i àdhuc incomplerta.

Les raons indicatives de l'esgotament del cicle històric de l'LRU s'han de relacionar amb un conjunt de fenòmens que han marcat els desenvolupaments institucionals de l'ensenyament superior a Europa des de la segona meitat de la dècada dels vuitanta. El període temporal coincideix amb el procés de mundialització, que afecta també les universitats —les quals han de competir amb d'altres subjectes transnacionals, per exemple en el sector de la recerca— i amb l'auge dels plantejaments neoliberals, que afavoreixen la introducció de criteris de mercat en el terreny de l'ensenyament superior. Una altra variable —amb gran impacte sobre les funcions d'ensenyament i recerca— és el desenvolupament accelerat de les noves tecnologies de la informació i la comunicació.

Entre les manifestacions concretes de les concepcions polítiques i ideològiques liberals que han tendit a imposar-se en el context descrit, destacarem les tres següents. En primer lloc, d'un finançament incondicionat i un consens sobre les funcions universitàries com a bé social es passa a exigir que les universitats retin comptes de la seva activitat (*accountability*) a la societat que les sosté.

Segonament, un cop s'ha generalitzat l'ensenyament superior a amplis sectors socials (universitat de masses), creix la preocupació per la qualitat dels serveis universitaris, amb la subsegüent creació de mecanismes avaluadors per a controlar-la. En tercer lloc, la idea participativa que inspirà les reformes posteriors al maig '68 entra en crisi a causa de la ideologia eficientista que reclama una major professionalització de la gestió universitària, imposada també per la complexitat de les demandes socials. Totes aquestes tendències comporten, en definitiva, la necessitat de justificar novament la pertinència de la institució universitària en les societats actuals, qüestió que adquirirà especial rellevància en els països on la primera conviu amb un ampli sector d'ensenyament superior professional.

Com a conseqüència de tot això, alguns dels referents bàsics que inspiraven les legislacions universitàries dels anys setanta i vuitanta comencen a qüestionar-se més o menys obertament. I si anteriorment les universitats defensaven bàsicament la seva autonomia enfront de l'Estat, ara s'insereixen en un entorn polític i socioeconòmic molt més complex, dins del qual es troben subjectades a condicionaments i límits potser més subtils, però no menys intensos.

L'Exposició de motius de la LOU —sens perjudici del to excessivament retòric i de la buidor de bona part de les declaracions que conté— reflecteix des de la perspectiva de la majoria política governant el context descrit. S'hi afirma, per exemple, que la Llei «*diseña un mayor autogobierno de las universidades, lo que implica una mayor eficiencia en el uso de los recursos públicos*». S'insisteix en nombroses ocasions sobre el paper central de les universitats en el desenvolupament cultural, econòmic i social del país, fent èmfasi en l'entorn competitiu configurat pel nou espai europeu d'ensenyament superior. El legislador assenyalava també com un «*objetivo irrenunciable de la Ley la mejora de la calidad del sistema universitario en su conjunto y en todas y cada una de sus vertientes*». I, finalment, es destaca la voluntat d'adequació del sistema universitari al desenvolupament assolit per l'Estat de les autonomies, ja que recordarem que quan s'aprovà l'LRU algunes de les actuals comunitats autònomes ni tan sols havien començat a funcionar.

Amb tot, l'interrogant principal que haurem de tractar de respondre en les pàgines següents és el de si efectivament —com afirma també l'Exposició de motius— la LOU s'orienta a establir els instruments adequats “*que permitan a las Universidades abordar, en el marco de la sociedad de la*

investigación y del conocimiento, los retos derivados de la innovación en las formas de generación y transmisión del conocimiento” o bé respon primordialment a interessos fundats en una lògica política interna —i àdhuc intrapartidista— no necessàriament coincident amb l’objectiu esmentat.

En aquest sentit, un altre aspecte que crida l’atenció de la llarga Exposició de motius de la LOU és que en cap moment fa esment de l’LRU, com a norma que ha emmarcat la important transformació recent de les universitats espanyoles. Aquest silenci intencionat pot fer-nos pensar que, més enllà de la substitució del model legal precedent, la LOU parteix de la superació dels pressupòsits valoratius als quals responia el primer. No cal dir que, en la mesura que molts d’aquests principis i valors bàsics es troben recollits per normes constitucionals, la suposició apuntada és especialment greu. L’observació de la concepció que demostra tenir el legislador del dret a l’educació (27.1 i 2 CE), de l’autonomia universitària (art. 27.10 CE) i de la seva relació d’instrumentalitat respecte de la garantia de les llibertats de càtedra, d’investigació i d’estudi (art. 20 i 27.1 CE), o del compromís dels poders públics amb el sosteniment de la recerca científica (art. 44), ens serviran com a punts de referència, tant per a una crítica d’oportunitat política,

com per assenyalar els possibles motius d'inconstitucionalitat del nou text legal.

LA LOU: UNA REFORMA GLOBAL?

Una primera qüestió que suscita l'anàlisi del nou text legal és la següent: es tracta d'una reforma global del règim legal de les universitats? D'entrada, el que queda clar és que, enfront d'altres possibles estratègies reformadores —com, per exemple, una modificació parcial de l'LRU, intentada en d'altres ocasions— el legislador ha optat per una reforma d'abast general que «*de forma coherente y global, debe sistematizar y actualizar los múltiples aspectos académicos, de docencia, de investigación y de gestión*» (Exposició de motius). En canvi, el que ja no resulta tan evident és que la nova Llei introdueixi una veritable ruptura amb el model —o, en certs aspectes, absència de model— de l'LRU.

En efecte, al marge de les intencions declarades pel legislador, un examen de l'articulat palesa que tant en termes quantitativs (una part molt important dels preceptes de la LOU reproduïen continguts procedents de l'LRU o les seves normes de desplegament reglamentari), com en termes

qualitatius (per l'assumpció d'elements estructurals ja presents a l'LRU), es mantenen els elements bàsics conformadors del model legal universitari preexistent. Per tant, la resposta a les qüestions formulades més amunt seria que en la LOU hi ha una mica de tot: recepció i actualització d'allò existent, i també novetats. Tanmateix, per no quedar-nos amb la imatge simple d'una llei aluvió, cal veure a què respon —és a dir, la intenció legislativa— tant el que es manté com el que ara canvia.

D'una banda, l'opció continuïsta s'observa en una sèrie d'elements ja presents a l'LRU, sobre els quals s'introdueixen, nogensmenys, matisacions importants: a) l'estructura departamental bàsica de les universitats, tot i que es tendeix a un major potenciament de les facultats; b) el caràcter funcional del professorat, malgrat que s'incrementa significativament el percentatge màxim de professors contractats —que passa a ser el 49 per cent— sobre la plantilla global; c) l'exigència d'un control social de les universitats, que continua encomanant-se al Consell social; d) el reconeixement d'una autonomia limitada a les universitats, projectada sobre els mateixos àmbits esmentats per l'LRU; e) el sistema de reconeixement de les universitats privades, tot i que la LOU l'excepciona inconstitucionalment per a les universitats fundades per l'Església Catòlica;

f) el respecte del sistema públic d'universitats, al qual va dirigida fonamentalment la llei; i, finalment, g) el reconeixement de les competències de les comunitats autònomes.

D'altra banda, partint de l'anterior esquema bàsic, la LOU incorpora diversos canvis significatius, que afecten bàsicament els punts següents: a) modificació del sistema d'òrgans de govern; b) el nou sistema de selecció del professorat funcionari i la creació de noves figures de professorat contractat en règim laboral; c) increment del control social sobre les universitats, exercit a través de mecanismes diversos; d) inserció plena de les universitats privades en el sistema universitari; e) nou sistema d'accés dels estudiants; i, f) introducció de mecanismes de control de qualitat, mitjançant la creació de la *Agencia Nacional de Evaluación de la Calidad (ANECA)*.

De l'anterior enumeració sintètica dels aspectes nous i provinents de l'LRU recollits per la nova Llei se'n desprèn clarament la pretensió d'exhaustivitat que ha guiat la seva elaboració (dels 59 articles de què constava l'LRU es passa als 89 de la LOU, sense comptar les disposicions). Ara bé, com observarem en els apartats següents, l'atenció ordenadora es reparteix molt desigualment entre els diversos temes, posant així de manifest les intencions del legislador.

ELS MEMBRES DE LA COMUNITAT UNIVERSITÀRIA

La LOU empra el mateix concepte de *comunitat universitària* de l'LRU, tot i que continua sense definir-lo expressament. El grau d'atenció prestada als tres grans col·lectius que habitualment s'entén que l'integren és, però, divers: si la reforma del professorat constitueix un dels eixos centrals de la Llei; pel que fa al personal d'administració i serveis, l'actual text legal suposa una clarificació de responsabilitats respecte de la confusa regulació anterior; mentre que l'estudiant continua com la figura absent de la Llei i sembla debilitar-se la seva condició de partícep en la comunitat acadèmica, per accentuar-ne el caràcter de mer usuari o client del servei públic universitari.

- Els estudiants

Malgrat que la LOU segueix molt de prop la regulació anterior dels estudiants (Títol VIII: art. 42-46), introdueix algunes novetats puntuals d'importància pel que fa a l'accés a la universitat. En efecte, si l'LRU establia la necessitat de regulació per llei de les Corts Generals dels requisits generals per a l'accés a les universitats i remetia al Govern la fixació dels procediments

d'ingrés, ara s'indica solament com a requisit tenir el títol de batxiller o equivalent i es deriva cap a les universitats l'establiment dels procediments per a l'admissió dels estudiants que sol·licitin ingressar en els seus centres. L'augment de l'autonomia de les universitats en l'admissió dels estudiants —respectant els principis d'igualtat, mèrit i capacitat— és una opció important, però que suscita dubtes importants tant en el pla polític (pot haver-hi llibertat real de tria de la universitat per part dels estudiants sense una garantia efectiva de la igualtat d'oportunitats?), com en el jurídic, en operar-se una deslegalització d'una matèria que afecta el dret a l'educació.

Així, no queda clar a la Llei que els criteris de limitació de l'ingrés en els centres universitaris —que es fixaran pel Govern— seran estrictament els de capacitat, com ha exigít la jurisprudència dels tribunals. Tampoc no es fa esment en aquest context a l'ensenyament no presencial (només mencionat en l'art. 7.1 i DA 2^a de la LOU), respecte del qual caldria matisar els criteris d'admissió. El reforçament d'una visió productivista de l'accés a l'ensenyament superior en el marc europeu s'observa també en la previsió de l'establiment de *numerus clausus* pel Govern —amb l'acord de les comunitats autònomes— en estudis determinats.

Pel que fa als altres aspectes, la LOU no innova sinó que recull precedents aportacions reglamentàries —com el districte universitari obert— o jurisprudencials, en allò relatiu al repartiment de competències entre l'Estat i les comunitats autònomes en la política de beques (STC 188/2001) —sense que, òbviament, de la norma pugui desprendre's la incidència social efectiva d'aquests ajuts a l'estudi. Tampoc no hi ha novetats destacables pel que fa als drets i deures dels estudiants, malgrat que es pretengui donar-los visibilitat amb l'establiment d'un catàleg legal. Curiosament, el punt que havia estat més qüestionat de l'LRU —l'absència de les línies bàsiques del règim disciplinari, en compliment del principi de legalitat sancionadora (art. 25 CE)— no se solventa i es remet als estatuts universitaris. Finalment, cal notar que continua l'atribució exclusiva de la fixació del règim de permanència al Consell Social, primant així l'aspecte de rendiment econòmic sobre l'aspecte acadèmic d'una qüestió estretament imbrincada amb les funcions universitàries de docència i aprenentatge, que per consegüent exigiria una major intervenció de la comunitat acadèmica.

- El professorat

Dues semblen haver estat les motivacions principals del legislador en abordar la reforma

d'aquesta important matèria (Títol IX: art. 47-71): d'una banda, la persecució de l'anomenada *endogàmia*, cosa que implica incidir especialment en el procés de selecció del professorat (cal recordar encara les reflexions del *Informe Universitat 2000* quan recomanava centrar més l'atenció en la formació i capacitació dels docents); i, d'una altra, les reivindicacions competencials legítimes de les comunitats autònomes, que havien estat excloses d'aquesta matèria per l'LRU. A partir d'això, el legislador ha substituït anteriors principis estructurals en la regulació de la matèria i ha introduït una sèrie de mecanismes jurídics nous, els efectes dels quals apareixen força incontrolables.

Una primera opció important és la de potenciar el personal acadèmic contractat que, com ja hem dit, pot arribar a constituir el 49 per cent del professorat. La nova regulació comporta l'abandó de la contractació administrativa per un règim de caràcter laboral (de sentit dubtós en algunes categories de professorat contractat) i l'atribució a les comunitats autònomes de la competència per establir el règim jurídic d'aquest personal. A banda de les dificultats d'articulació competencial — recordarem que correspon a l'Estat la legislació laboral — no hi ha dubte que amb això s'introdueix una dinàmica totalment distinta en la gestió del personal docent (negociació col·lectiva de les

condicions de treball, normes laborals sobre durada dels contractes i d'altres de caràcter tuitiu del treballador..) i són previsibles les tensions per la coexistència amb el règim estatutari dels professors funcionaris, fundat en principis jurídics substancialment diferents. Un aspecte destacat de la intervenció de les comunitats autònomes es refereix a la fixació de les retribucions del professorat contractat (art. 55), mentre que pel que fa al professorat funcionari només podran fixar complements retributius sobre el règim salarial uniforme fixat per l'Estat. La voluntat flexibilitzadora subjacent a la nova regulació s'evidencia en la previsió —estranya a l'àmbit del servei públic— que les universitats puguin contractar per obra o servei determinat a personal docent, investigador o tècnic per al desenvolupament de projectes d'investigació científica i tècnica (art. 48.3).

La LOU crea també noves figures de professorat contractat, que s'afegeixen a les ja existents. Concretament, regula les categories d'ajudant, professor ajudant doctor, professor col·laborador, professor contractat doctor, professor associat, professor emèrit i professor visitant. Tot i que es dota cada figura d'un perfil més o menys determinat —en ocasions discutible, com en el cas de la limitació pel Govern de les àrees de coneixement per a les quals podran contractar-se

professors col·laboradors— no es defineix una carrera acadèmica i àdhuc la dificulta mitjançant traves difícilment justificables. La Llei recull les garanties d'objectivitat i transparència en la contractació (que s'haurà de fer per concurs públic), i després d'establir que l'habilitació nacional —a la qual ens referirem a continuació— serà mèrit preferent per a la contractació la condiona, en algunes categories, a una prèvia avaluació positiva de l'activitat. Aquesta previsió significa que la decisió dels òrgans avaluadors creats per l'Estat o les comunitats autònomes pot obstaculitzar l'autonomia de les universitats quant a la selecció del seu personal.

Pel que fa al professorat funcionari, la LOU no altera les categories ja presents a l'LRU: catedràtics i professors titulars d'universitat i catedràtics i professors titulars d'escola universitària. Sens dubte, la novetat més destacada rau en el procés de selecció, que s'estructura ara en dues fases: l'habilitació nacional —concedida per unes comissions nomenades per sorteig entre tots els professors de l'àrea de coneixement amb un cert reconeixement de la seva activitat investigadora— i els concursos d'accés al cos corresponent, celebrats en cada universitat. Resulta evident la major centralització de la selecció respecte dels sistema previst a l'LRU, sobretot perquè al marge del fet que les proves d'habilitació

—un succedani de les antigues oposicions a Madrid que semblaven superades— puguin celebrar-se en qualsevol punt del territori estatal, en la pràctica es primaran les sensibilitats i els interessos politicoacadèmics prevalents en l'àmbit espanyol.

Si el sistema d'habilitació es justifica per tal de garantir la qualitat de la formació científica i docent del professorat (segons indica l'Exposició de Motius de la LOU), en la seva regulació s'observen incoherències bastant flagrants. Així, la limitació del nombre d'habilitats en raó del nombre de places sol·licitades per les universitats — injustificada, ja que l'habilitació no comporta l'ingrés al cos— o la imposició a les universitats d'un termini de dos anys per cobrir les places convocades amb candidats habilitats, que lesiona novament l'autonomia de selecció del seu personal. Es pot originar amb tot això una dinàmica diabòlica, de la qual es desconeixen ara els efectes, incrementada pel reconeixement de la condició perpètua d'habilitats als actuals membres dels cossos docents universitaris i als professors de la Unió Europea amb una qualificació acadèmica equivalent (art. 89).

Un darrer punt on s'observen les contradiccions internes de la Llei en ordre a l'objectiu de garantia de la qualitat de la prestació docent es troba en la

regulació del professorat de les universitats privades. En efecte, l'Avantprojecte del Govern establí la necessitat d'un percentatge de professorat habilitat, tot i que el text legal definitiu exigeix únicament que el 25 per cent dels professors siguin doctors i hagin estat avaluats positivament (art. 72.2). La introducció d'aquesta exigència mínima (ens podem preguntar sobre les garanties relatives al 75 per cent restant del professorat) no respecta la igualtat de tracte dels estudiants en les universitats públiques i en les privades i posa de manifest el doble raser que la Llei utilitza a l'hora de parlar de qualitat.

- El personal d'administració i serveis

Finalment, l'atenció que dispensa la LOU al col·lectiu format pel personal d'administració i serveis es concreta en l'especificació de les funcions que apleix dins la universitat; en la identificació dels tipus de normes que li són d'aplicació i en un conjunt de determinacions que condicionen els continguts dels estatuts universitaris (sistema de selecció i provisió de places, mobilitat, escales de personal, etc.). En comparació amb l'LRU, s'observa un major reglamentisme i un increment de les facultats d'intervenció de les comunitats autònomes sobre aquest personal (les quals podran fixar, per exemple, els límits màxims de les retribucions),

amb la consegüent limitació de l'autonomia universitària. De fet, la idea prevalent de la LOU en aquest tema seria la de limitar l'especialitat d'aquest col·lectiu respecte del conjunt del personal al servei de les Administracions públiques. Això s'observa, per exemple, en l'aplicació dels grups de titulacions definits per la legislació general de la funció pública per estructurar aquest personal o també en la regulació de les condicions de mobilitat (entre les diferents universitats o amb d'altres administracions) que hauran de garantir les universitats.

EL SISTEMA DE GOVERN DE LES UNIVERSITATS

La modificació de l'esquema d'òrgans de govern de les universitats públiques ha constituït una altra de les preocupacions bàsiques del legislador. En aquest punt la reforma venia precedida per la creació d'un estat d'opinió —al qual contribuïren insistentment diverses instàncies extraacadèmiques, com també algunes d'acadèmiques— crític amb certs excessos participatius derivats de l'LRU i que apuntava al sistema de govern precedent com un obstacle a l'hora de donar una resposta adequada a les demandes de la societat. Cal advertir, també, que en

aquest debat rarament es tenien en compte les implicacions constitucionals de la qüestió, fundades en la vinculació reconeguda pel Tribunal Constitucional entre l'autonomia universitària i la participació de la comunitat universitària en l'adopció de decisions que poden repercutir en la garantia de les llibertats acadèmiques.

A l'Exposició de Motius de la LOU es destaca que s'estableix ara una separació nítida entre els òrgans directius, merament consultors i representatius de les universitats. Això s'ha de posar en relació amb la degradació del tractament legal del principi participatiu, que de regular-se amb caràcter orgànic en el títol preliminar de l'LRU (art. 4) passa a reconèixer-se en un apartat del precepte referent al 'Règim jurídic' (art. 6.3) dins del Títol primer i amb caràcter de llei ordinària (cosa que no s'ajusta a l'art. 81 CE). Més endavant, en la regulació detallada del govern i representació (Títol III, art. 13 a 27), aquelles opcions bàsiques es concreten en el reforçament de la posició dels membres dels cossos docents funcionaris doctors (que tenen garantida la majoria del 51 per cent en els òrgans representatius, a banda d'alguns càrrecs unipersonals) i en la potenciació del Consell Social, definit com òrgan de participació de la societat en la universitat, en el qual s'integren finalment una part de membres de la comunitat universitària (el rector, el gerent, el secretari general i un

representant de cadascun dels tres col·lectius), si bé la composició i funcions de l'òrgan es concretaran per les comunitats autònomes.

El que no fa la LOU és simplificar l'esquema orgànic de les universitats. En el llistat d'òrgans mínims —de caràcter col·legiat i unipersonals— es recullen els ja establerts en l'LRU (així, a més del consell social, claustre, rector, gerent, secretari general, degà, director de departament o d'institut, junta de facultat i consell de departament), mentre que se substitueix l'anterior junta de govern per un *consell de govern* i s'afegeix —al nostre entendre, vulnerant l'espai propi de l'autoorganització universitària— un consell de direcció, una junta consultiva i un defensor de l'universitari com a nous òrgans obligatoris, als quals la Llei no reconeix directament funcions executives. Pel que fa als òrgans representatius es reitera també l'elecció per sufragi universal de la comunitat universitària en el mateix art. 13 que ho regulava l'LRU.

Tanmateix, cal desmentir immediatament la possible impressió de continuïtat amb l'LRU pel que fa a l'aspecte orgànic, ja que diverses previsions de la LOU evidencien la voluntat del legislador d'alterar en profunditat l'estat de coses existent. Un primer canvi important és la doble elecció per sufragi universal del claustre, com a

màxim òrgan representatiu de la comunitat universitària, i del rector. L'establiment de dues legitimitats pròpies i separades —recordem que abans era el claustre qui escollia el rector— pot provocar una major refermança en les posicions respectives quan sorgeixin divergències, tot i que el rector en surt clarament beneficiat. En efecte, el claustre sofreix limitacions quant a la seva composició (300 membres) i funcions (únicament se li reconeix l'elaboració dels estatuts), si bé compta amb un mecanisme —similar a un *impeachment*— que li permet anticipar la convocatòria d'eleccions a rector, per majoria de dos terços del claustre, provocant l'autodissolució d'aquest. El rector, per contra, incrementa el seu poder ja que, a banda de ser la màxima autoritat acadèmica de la universitat, n'exerceix la direcció, govern i gestió d'acord amb la legitimitat conferida pels vots.

Sobre el sentit del nou sistema d'elecció directa del rector per sufragi ponderat cal assenyalar els precedents existents en països de l'Amèrica Llatina (Panamà o Mèxic, entre d'altres), on s'ha utilitzat per trencar la formació d'elits dirigents —que tendeixen a perpetuar-se en el govern universitari i a crear una xarxa de dependències— i afavorir les possibilitats d'accés al poder acadèmic de candidats d'entrada menys ben situats. Al marge d'aquesta possible virtualitat, el que provocarà el

nou sistema —almenys en universitats de dimensions considerables— és una major politització de les eleccions universitàries, per la penetració d'interessos aliens durant les campanyes rectorals, en el curs de les quals s'hauran d'intensificar els ingredients de tipus publicitari i fer promeses que després poden resultar de difícil compliment.

Una segona modificació destacable introduïda per la LOU afecta el Consell de govern, que deixa de ser un òrgan d'extracció exclusivament universitària en incorporar-s'hi tres membres del consell social no pertanyents a la comunitat universitària. Atès que l'òrgan pot tenir un màxim de 50 membres (a banda del rector, el secretari general i el gerent), pot considerar-se que la presència de tres siguin membres externs no és un percentatge gaire significatiu. Si ho relacionem, però, amb la tendència legislativa clara —tot i que, finalment, matisada— a reforçar el paper del consell social, com a òrgan de participació social, en el govern de la universitat (per exemple, caldrà ara la seva conformitat per al nomenament del gerent per part del rector), sembla que en aquest punt la LOU s'ha quedat a mig camí. És a dir, el legislador no s'ha atrevit a bandejar la comunitat universitària com a subjecte de l'autonomia —d'acord amb algunes propostes favorables a la instauració d'una mena de consell d'administració

empresarial com a òrgan de govern universitari— i, a mode de substitutiu, el que ha fet és infiltrar aquests tres elements estranys a la comunitat universitària en un òrgan que exerceix competències pròpies de l'autonomia universitària. Al costat d'això, també suscita seriosos dubtes de constitucionalitat la regulació estricta de percentatges en la composició de l'òrgan (el 30% designat pel Rector, el 40% elegit pel Claustre amb representació dels diferents sectors de la comunitat universitària i el 30% restant escollits o designats d'entre els òrgans de govern unipersonals de les estructures), que desconeix les competències corresponents a les universitats i a les comunitats autònomes.

Pel fa als òrgans particulars de les estructures, la LOU manté la junta de facultat, amb una composició que garanteixi la majoria de professors doctors pertanyents als cossos docents, i els consells de departament, dels quals són membres de ple dret els professors doctors i la resta de sectors hi són representats. En el text definitiu s'ha eliminat la configuració com a mers òrgans d'assessorament i consulta del degà o del director de departament —segons deia el projecte— si bé la LOU deixa oberta la qüestió de si les juntes i consells elegiran l'òrgan unipersonal, ja que esmenta la possibilitat que siguin designats per d'altres òrgans universitaris.

Finalment, en relació a les universitats privades, ressalta la curiosa previsió que els òrgans unipersonals de govern de les estructures universitàries rebran idèntica denominació que els de les universitats públiques. L'homologació amb les universitats públiques es revela també aquí imperfecta: la LOU els dona el nom, però en canvi no garanteix que els òrgans de govern de les institucions privades responguin a criteris equivalents de representativitat de la comunitat universitària en l'exercici de les seves competències. Al nostre entendre, al darrera hi ha una concepció errònia de l'autonomia de les universitats privades, que sembla atribuir-se al promotor o titular de la universitat, en lloc de a la comunitat acadèmica. Les conseqüències d'aquesta translació de la titularitat de l'autonomia —que condiona tot el tractament legal de les privades— comporten una diferència de tracte que pot vulnerar els drets de participació de professors i alumnes en garantia de la llibertat acadèmica, en la qual es fonamenta l'esmentada autonomia. Essent clarament insuficient a l'efecte de salvar aquestes objeccions la previsió genèrica de l'art. 6.5 LOU en el sentit que l'organització de les universitats privades haurà d'assegurar la vigència de les llibertats acadèmiques, de càtedra, investigació i estudi.

LES FUNCIONS UNIVERSITÀRIES

L'atenció a les funcions universitàries resta, certament, molt lluny de les preocupacions principals dels autors de la LOU, malgrat les al·lusions repetides de l'Exposició de Motius a la *qualitat* i les declaracions enfàtiques sobre la significació de la docència i la recerca universitàries que omplen alguns preceptes de l'articulat. La inconseqüència d'aquestes declaracions es fa més evident pel contrast amb d'altres previsions del text, demostratives que ha prevalgut una postura de desconfiança envers les universitats públiques, la qual s'expressa en un increment dels controls —sovint sota la forma d'avaluació— del conjunt de l'activitat dels membres de la universitat.

Com a primera mostra d'això, la regulació de l'ensenyament (Títol VI: art.33-38), comença amb un precepte que reitera les funcions universitàries ja esmentades en l'article primer, a continuació es proclama la docència com un dret i un deure del professorat, s'acull el dret a la llibertat de càtedra (també recollit en el títol preliminar) i destaca, com a única novetat, la referència als criteris d'«eficiència en el desenvolupament de l'activitat professional». Això s'ha de posar en relació amb d'altres parts de la LOU on es regula

la contractació del professorat —aspecte analitzat més amunt— i l'acreditació i avaluació.

La regulació d'aquesta nova funció d'avaluació (Títol V: art. 31-32) —que abasta, més enllà de l'àmbit estricte de la docència, la recerca i la gestió— s'ha realitzat a la LOU d'acord amb criteris doblement qüestionables des d'una perspectiva jurídica: d'una banda, la Llei no conté especificacions sobre la composició i funcionament de la *Agencia Nacional de Evaluación de la Calidad y Acreditación* que crea, eludint així les garanties d'independència dels òrgans avaluadors recomanades des de la Unió Europea; i, per altra banda, tampoc no s'estableixen criteris de delimitació competencial entre l'Estat i les comunitats autònomes, les quals han assumit les funcions executives —i entre elles l'avaluació— en l'ensenyament universitari. Els resultats pràctics d'això poden ser, no només que els universitaris serem múltiples avaluats, sinó que a través d'aquesta nova tècnica de direcció i control s'introduiran limitacions importants sobre l'autonomia universitària i les llibertats acadèmiques que li donen sentit.

Així, per exemple, en el terreny dels títols oficials —reservat constitucionalment a la competència exclusiva de l'Estat— l'homologació dels plans d'estudi se subjecta per la LOU a un procediment

complex: una primera fase de comprovació de l'adequació a les directrius comunes i específiques fixades pel Govern —al qual el Tribunal Constitucional ha reconegut un considerable marge d'actuació (STC 187/1991)— i, posteriorment, una mena de període de carència finalitzat el qual cal obtenir l'avaluació positiva com a requisit previ per a la concessió de l'homologació definitiva. La Llei no regula, però, els criteris de l'avaluació ni les causes que poden conduir a la revocació o suspensió de les titulacions, com a decisions que poden afectar el dret a l'educació dels estudiants que les estan cursant

Pel que fa a la funció universitària de recerca, resulta potser més escandalosa la buidor del nou títol específic que se li dedica dins la LOU (Títol VII: art. 39 a 41). Els preceptes que inclou acullen formulacions del tipus que la recerca és fonament de la docència o que constitueix un dret i un deure del personal docent i investigador. A continuació s'estableix una enumeració dels objectius dels poders públics per fomentar la recerca, d'acord amb el mandat de l'art. 44 CE, que apareix com una mena de catàleg de temes actuals (competència internacional, mobilitat, vinculació amb el sistema productiu, etcètera), amb efectes jurídics poc clars —es pot dubtar del seu caràcter habilitant o vinculant per les comunitats autònomes, amb una competència concurrent so-

bre la investigació— i sense que existeixi una correlació amb d'altres mecanismes legals específics, regulats fora del títol específic sobre la investigació.

D'entre aquests darrers, un element novedós és el reconeixement explícit dels grups d'investigació, en els quals es desenvolupa actualment la major part de la recerca universitària (art. 40.2). Aquest reconeixement contribueix a una certa debilitació de les funcions departamentals en el terreny de la recerca, per bé que no comporta una adequació estructural ni l'eliminació de rigideses legals que s'adiuen poc amb la dinàmica actual de la recerca. La LOU al·ludeix també als contractes amb entitats públiques i privades per a la realització de treballs de caràcter científic (art. 83) i a les fundacions que poden crear les universitats per a gestionar certes activitats formatives i d'investigació (art. 84), però sense avançar respecte d'allò ja existent en aquest terreny (únicament s'innova pel que fa a l'atribució de la seva creació al Consell Social i al control del capital social per la comunitat autònoma, amb la qual cosa es limita l'autonomia universitària). Falten a la Llei els veritables i necessaris mecanismes flexibilitzadors per potenciar la recerca universitària que s'havien reclamat des dels sectors implicats sota la vigència de l'LRU.

Finalment, també en relació amb les funcions universitàries, cal esmentar la nova regulació de l'«Espai europeu d'ensenyament superior» (Títol XII, art. 88-89), tot i que ja advertim que es tracta d'un altre títol vague i buit de contingut, en el sentit que contribueix bàsicament a la deslegalització de les matèries tractades (reforma dels cicles d'ensenyament i del sistema de crèdits i mobilitat d'estudiants i professors) mitjançant el reconeixement de facultats noves al Govern estatal. Esdevé simptomàtic de l'interès real d'aquest per l'adaptació als reptes decisius que el nou espai europeu planteja a la recerca i docència universitàries el fet que el contingut íntegre d'aquest títol s'inserís en el text del projecte quan ja estava en la fase de Comissió dins del Congrés dels Diputats. La qual cosa ens introdueix en la qüestió que analitzem en el següent apartat.

UNA LLEI ORGÀNICA PER A QUI?

Una de les peculiaritats jurídiques més destacades de l'àmbit universitari és el triple repartiment de competències que s'opera a partir de la Constitució entre l'Estat, les comunitats autònomes —d'acord amb els seus estatuts d'autonomia— i les mateixes universitats, en virtut de la seva autonomia

(art. 27.10 CE). Respectant les previsions constitucionals i estatutàries, la concreció d'aquest repartiment competencial depèn, en bona mesura, del que estableixin les lleis orgàniques i bàsiques dictades per l'Estat. L'interrogant bàsic és, doncs, a qui afavoreix competencialment la LOU? O, en d'altres termes, és una llei per a l'Estat, per a les comunitats autònomes o bé a aquestes alçades ens podem creure l'Exposició de motius quan afirma que «*es una ley de la sociedad para la Universidad*»?

Un criteri objectiu per examinar aquesta perspectiva consisteix en la comparació amb l'LRU, la qual havia estat qualificada doctrinalment de "llei d'equilibri competencial", si bé al nostre entendre establia un equilibri imperfecte, clarament decantat a favor de l'Estat. De forma simplificada, el darrer retenia les decisions bàsiques sobre la configuració del sistema universitari, les comunitats autònomes finançaven les universitats i prenia algunes decisions concretes en relació amb les universitats del seu territori i les universitats gaudien d'una autonomia de gestió en els assumptes interns (com indicava el seu títol, l'LRU no era, estrictament, una llei autonomista, sinó orientada a la reforma estructural d'unes institucions que arribaren força malmeses a l'era democràtica). No obstant això, el desplegament del model de l'LRU va permetre a les comunitats

autònomes trobar nous àmbits d'actuació i, en un pla distint, les universitats també varen guanyar en facultats d'autodecisió conforme incrementava el seu potencial docent i investigador.

Com s'ha vist en el debat paral·lel a l'elaboració de la LOU, el tema de qui surt guanyant o perdent amb el nou repartiment de poders es presta a la típica discussió sobre l'ampolla mig plena o mig buida: quan les universitats clamaven contra la retallada que el text legal infligia a la seva autonomia, les autoritats del Ministeri responien que en realitat se'ls reconeixien noves funcions; i mentre que alguns partits nacionalistes advertien sobre la recuperació de terreny per part del poder central, d'altres justificaven el vot favorable a la Llei per les noves atribucions competencials que rebrien les comunitats autònomes. A tots aspira a donar-los la raó l'Exposició de Motius en dir que la Llei “*diseña un mayor autogobierno de las Universidades y supone un incremento del compromiso de las Comunidades Autónomas, lo que implica (...) nuevas atribuciones de coordinación y gestión para las segundas*”. Amb tot, potser el moment de sinceritat es troba —només dos paràfrags més amunt— en afirmar que “*Esta Ley nace con el propósito de impulsar la acción de la Administración General del Estado en la vertebración y cohesión del sistema universitario*”. És aquest un dels mòbils principals de la Llei que, com exposem

seguidament, es pretén assolir a través d'un ampli desplegament de mitjans.

Així, si ens fixem en les facultats d'intervenció que reconeix la LOU a les comunitats autònomes, l'art. 3 reitera la competència inespecífica de coordinació de les universitats del seu territori i, posteriorment, n'esmenta d'altres més concretes en els aspectes següents: l'establiment de retribucions addicionals del professorat funcionari vinculades a mèrits docents, investigadors i de gestió; la creació i reconeixement de les universitats, com a competència concurrent amb l'Estat; l'autorització de la creació de centres i ensenyaments universitaris, així com dels centres i estructures que organitzin ensenyaments en modalitat no presencial; l'autorització de convenis d'adscripció de centres docents o d'investigació, públics o privats, d'acord amb el Consell Social; regular la composició i funcions del Consell Social, amb més llibertat de la que permetia l'LRU en aquest punt; en l'àmbit financer, aprovar les transferències anuals a les universitats per a despeses corrents i de capital, afavorir la planificació plurianual de les universitats (que podrà instrumentar-se amb la figura dels contractes-programa), fixar els preus públics i altres drets pels serveis universitaris o controlar l'endeutament de les universitats. A les competències esmentades cal sumar-hi, a més, les

analitzades anteriorment en matèria de professorat contractat, personal d'administració i serveis, beques o òrgans d'avaluació

Si bé podem concloure de l'enumeració anterior que amb la LOU les comunitats obtenen un cert reconeixement del seu àmbit d'actuació estatutàriament definit, alhora són també evidents els defectes de la Llei pel que fa a la seva adequació a l'estructura territorial de l'Estat. El problema principal radica en la comprensió subjacent de la legislació bàsica, la qual no s'ajusta a la jurisprudència constitucional: constants remissions a reglaments del Govern per a la regulació d'aspectes bàsics, detall excessiu en aspectes on es buiden les competències autonòmiques de desenvolupament legislatiu i, finalment, manca d'identificació explícita pel legislador estatal dels preceptes de la LOU que ostenten aquest caràcter bàsic. Tot això provoca, a més dels diversos vicis d'incompetència destacats en els cinc recursos d'inconstitucionalitat elevats al Tribunal Constitucional (per part de diversos grups parlamentaris del Congrés de Diputats, pels governs de les Illes Balears i de Castella-La Manxa i pels parlaments d'Andalusia i de Navarra), un atemptat a l'elemental principi de seguretat jurídica, en dificultar la previsibilitat per part de les comunitats autònomes sobre el marge d'actuació restant per al desplegament legislatiu de la LOU.

Tampoc no es pot descartar que la incertesa actual s'aprofiti pels òrgans autonòmics per tal d'introduir divergències destacades en els models organitzatius i funcionals de les universitats públiques.

Pel que fa a les universitats, després d'acomplerts àmpliament els objectius reformistes de l'LRU, semblava arribat el moment de fer una llei més francament autonomista, que fes compatible un ampli marge de llibertat d'aquestes institucions en l'assoliment dels seus fins, amb l'establiment de controls *ex post* i de mecanismes de rendició de comptes de l'ús de mitjans i recursos a la societat (prevista ara explícitament en l'art. 2.4 LOU). Nogensmenys, com ja hem constatat, la LOU respon bàsicament a una orientació de signe contrari, de disminució de l'autonomia i de recuperació de terreny per part de l'Estat i, per concessió d'aquest, pels òrgans polítics de les comunitats autòmomes. La qüestió que ens hem de posar és, doncs, la de si a partir de la LOU les universitats tendiran a desaparèixer com a espai de decisió autònoma o com a institucions autònomes, tal i com les concep l'art. 27.10 de la Constitució.

Si atenem a l'art. 2 de la LOU sembla que la resposta ha de ser negativa, atès que el precepte recull amb termes pràcticament idèntics a

l'anterior art. 3.2 LRU les facultats integrants de l'autonomia universitària i que el Tribunal Constitucional identificà amb el seu contingut essencial (SSTC 26/1987 i 106/1990, entre d'altres). Malgrat això, com ja palesà l'aplicació de l'LRU, aquest precepte no conté facultats exclusives o absolutes de les universitats, sinó àmbits on la seva actuació pot aparèixer més o menys mediatitzada per les previsions incloses en d'altres preceptes del text legal que delimiten negativament l'espai de decisió autònoma de les universitats. L'examen detingut de la LOU revela que s'ha produït un increment en nombre i intensitat de les intervencions administratives en l'àmbit universitari. El caràcter de dret fonamental de l'autonomia universitària —que el mateix Tribunal Constitucional li reconeix atenent a la seva funció de garantia de la llibertat acadèmica— exigiria una justificació adequada i la proporcionalitat dels límits que se li imposen per les lleis, condicions que —com també han destacat els diversos recursos d'inconstitucionalitat formulats contra la LOU— no compleixen diverses determinacions de la nova Llei.

En definitiva, sembla evident que la intenció bàsica dels autors de la LOU ha estat la de consolidar el "*sistema universitario nacional*" —noció que també ha estat ratificada per la jurisprudència del Tribunal Constitucional (SSTC 26/1987 i 187/

1991, entre d'altres)— a la qual cosa contribueixen dos òrgans generals: la ja esmentada *Agencia Nacional de Evaluación de la Calidad y Acreditación* i el *Consejo de Coordinación Universitaria* (Títol IV: arts. 28-30). En la composició d'aquest darrer òrgan —que reemplaça l'anterior *Consejo de Universidades*— s'incrementen el nombre de membres designats per les institucions polítiques centrals i s'hi incorporen com a membres de ple dret els rectors de les universitats privades. A més, la LOU pretén reforçar-lo en l'aspecte competencial, encomanant-li noves funcions de coordinació o la fixació de normes indicatives sobre el finançament universitari.

ÚLTIMES REFLEXIONS

Després d'examinar els aspectes principals de la LOU podem afirmar, en relació amb la pregunta formulada a l'inici, que la seva aportació al règim jurídic de les universitats dista de constituir una resposta articulada i coherent amb els nous reptes de la institució universitària en el món actual. I no pot ser-ho perquè és una Llei que s'ha aprovat d'esquenes a la universitats i, fins i tot, en contra d'aquestes. Una Llei que, des de la desconfiança palesa cap a les universitats públiques —que con-

trasta amb el respecte exquisit de la LOU cap a la llibertat d'autoorganització de les universitats privades— reflecteix bàsicament els objectius i preocupacions de la majoria política estatal que, si segurament sabia on colpejar, no sembla tenir tan clares —o li preocupen menys— les conseqüències del cop.

Potser això explica que, quan ja fa mesos que la LOU ha entrat en vigor, després d'una tramitació accelerada on amb prou feines es respectaren els procediments parlamentaris, el Govern central no mostri tenir excessiva pressa per dictar el desenvolupament reglamentari, el qual pot acabar de decantar algunes de les opcions del legislador. Certament, això no impedeix que les comunitats autònomes emprin els espais de decisió que els reserva la LOU per tractar de reorientar la regulació d'alguns aspectes o mitigar-ne els efectes perjudicials, quan ho permeti el model estatal ja força tancat. Menys possibilitats d'actuació els resten a les universitats públiques, que de moment hauran de dissoldre els seus òrgans de govern i obrir un procés estatutari en el qual, fent els ajustos imprescindibles a la nova legalitat, caldrà salvar el que quedi de l'autonomia essencial per al desenvolupament de la funció crítica i de reflexió acadèmica que correspon a aquestes institucions.

Per últim, una constatació reiterada a partir de la polèmica que ha envoltat l'aprovació de la LOU és que en tota reforma universitària es posen en qüestió molts d'altres elements d'un sistema políticossal. D'entre els múltiples exemples que ofereix la història, recordarem les protestes de les universitats contra el Decret Silió de 1919 pel temor que aquesta primera norma que els reconeixia un mínim d'autonomia s'aprofités per homologar les universitats de l'Església catòlica, amb una maniobra similar a la que fa la LOU en exceptuar aquestes darreres del procediment ordinari de reconeixement. La història ofereix també arguments per confiar en la capacitat de les universitats per recuperar-se de les reformes legislatives i seguir exercint les seves funcions al servei de la societat, però és trist haver de recordar-la sota aquest prisma al principi del segle XXI.

FUNDACIÓ CARLES PI i SUNYER
D'ESTUDIS AUTONÒMICS i LOCALS

La Fundació Carles Pi i Sunyer d'Estudis Autonòmics i Locals és una entitat nascuda de l'impuls d'un conjunt d'autoritats locals de Catalunya. Té una vocació oberta i plural, i integra en el seu patronat persones procedents d'àmbits i institucions diverses.

La Fundació opera com un espai de discussió, elaboració i difusió d'idees en els àmbits del govern i la gestió dels municipis i les comunitats autònomes.

Els treballs i activitats de la Fundació integren perspectives diverses, des del dret, la ciència política, la gestió pública i l'economia pública, i recullen aportacions del món acadèmic català, espanyol i internacional, així com de càrrecs polítics i de professionals de l'administració pública.

La Fundació ha establert convenis i acords amb diferents institucions, universitats i centres d'investigació, amb els quals desenvolupa projectes en comú.

Ajuntament de Barcelona
Ajuntament de Girona
Ajuntament de Lleida
Ajuntament de Tarragona
Diputació de Barcelona
Mancomunitat de Municipis de l'Àrea Metropolitana
de Barcelona
Ministerio de Administraciones Públicas

Josep M. Ainaud de Lasarte

Enric Argullol Murgadas

Josep M. Bricall Masip

Francesc Caminal i Badia

Jaume Galofré i Crespi

Pere Grases González

Joan B. Isart i López

Ernest Maragall i Mira

Pasqual Maragall i Mira

Manuel Mas i Estela

José Mª Mena Álvarez

Josep Montilla Aguilera

Ramon Mullerat i Balmaña

David Pérez Maynar

Carles Pi-Sunyer i Arguimbau

Carolina Pi-Sunyer i Cuberta

Núria Pi-Sunyer i Cuberta

Oriol Pi-Sunyer i Cuberta

Antoni Serra i Ramoneda

Jordi Solé Tura

Guillem Vidal i Andreu

Eulàlia Vintró i Castells

President: *Àngel Garcia i Fontanet*

Vicepresident: *Antoni Castells i Oliveres*

Secretari: *Josep M. Socías i Humbert*

Directora: *Meritxell Batet i Lamaña*

ACTIVITATS

Seminaris de treball

Reunions intensives de discussió i intercanvi entre experts.

Presentacions tècniques

D'experiències de gestió i d'investigacions acadèmiques. *Jornades, Conferències i Taules Rodones*
Sessions obertes de divulgació i debat.

Premi Carles Pi i Sunyer

Anualment es convocarà sobre temes que es considerin d'actualitat dins del marc dels estudis autonòmics i locals.

SERVEIS

Banc de Bones Pràctiques

Identifica, sistematitza i difon experiències innovadores de govern i gestió als municipis i les comunitats autònomes.

Observatori del Govern del Local

Recull, sistematitza i elabora tota mena d'informacions sobre la realitat dels governs locals, per a ser utilitzades per les administracions públiques, els partits polítics, els agents socials i el món acadèmic.

Documentació

Fons documental sobre govern local, autonomies i federalisme. La Fundació elabora amb aquest fons dossiers documentals monogràfics.

loc@l

Llista de correu electrònic sobre govern local, federalisme i autonomies

Arxiu Carles Pi i Sunyer

Arxiu particular de Carles Pi i Sunyer sobre la Guerra Civil i l'exili: correspondència i documents de l'època.

Informes Pi i Sunyer

Estudis en profunditat que analitzen l'estat de la qüestió en matèries com govern local, comunitats autònomes o justícia i realitzen propostes en funció d'aquestes anàlisis.

Estudis

Treballs de recerca de caràcter monogràfic impulsats per la Fundació.

Documents Pi i Sunyer

Compilacions de textos, ponències i articles d'interès per a governs locals i autonòmics. Es posaran també a l'abast tesis, tesines i treballs d'investigació acadèmica sobre la matèria.

Punts de Vista

Textos breus que presenten visions crítiques i propostes substantives adreçades a renovar la política i la gestió en els governs territorials.

Notes de Treball

Documents de síntesi dels Seminaris de Treball realitzats a la Fundació.

Quaderns de l'Arxiu Pi i Sunyer

Recull originals de l'Arxiu Pi i Sunyer en edicions crítiques, així com investigacions sobre la Guerra Civil, l'exili i el primer franquisme a Catalunya.

loc@l

Llista de correu electrònic sobre govern local,
federalisme i autonomies

loc@l és un instrument de comunicació entre gestors públics, càrrecs polítics, acadèmics i professionals interessats en temes de govern i gestió local i autonòmica.

A través de loc@l comparteixen informacions sobre seminaris, cursos i congressos, llibres i articles, novetats legislatives i jurisprudencials, investigacions en curs, pàgines web i d'altres notícies d'interès.

loc@l també és un mitjà senzill i eficaç per formular consultes, plantejar problemes, compartir inquietuds, difondre opinions, obrir debats i fer conèixer treballs i documents.

Subscriu-te enviant un missatge a local@pisunyer.org
o trucant al (34) 93 452 71 15.

Difongui els missatges a la llista enviant-los a:

local@pisunyer.org

Informes Pi i Sunyer

Informe Pi i Sunyer sobre Gobierno Local en España

Francisco Longo (dir.)

Informe Pi i Sunyer sobre Gobierno Local en las democracias avanzadas

Francisco Longo (dir.)

Informe Pi i Sunyer sobre Comunidades Autónomas 1995-1996

Manuel Ballbé, Joaquim Ferret (dirs.)

Informe Pi i Sunyer sobre la Justícia a Catalunya (versió en català i castellà)

Jaume Galofré (dir.)

Documents

1. *Regiones y ciudades ante la Unión Europea. La Declaración de Amsterdam de la Cumbre Europea de Regiones y Ciudades, y otros documentos*

2. *La Llei Municipal de Catalunya de 1934. Conferència de Carles Pi i Sunyer al Palau de Projeccions, 11 de març de 1934. Text de la Llei aprovat el 19 de juliol de 1934*

3. *El acceso de los Entes Locales al Tribunal Constitucional y la protección de la Autonomía Local*

4. *Nuevas orientaciones en Política y Gestión Urbana*

5. *Federalismo y subsidiariedad en Italia*

6. *Estratègies per al desenvolupament econòmic i social en l'àmbit local*

7. *Optimizar la Organización municipal: técnicas y experiencias para mejorar la eficiencia de los servicios locales*

8. *Mediació i resolució alternativa de conflictes als municipis*

9. *El nuevo ordenamiento de las autonomías locales en Italia: entre continuidad y reforma*

10. *Informe municipal y Declaración de Berlín sobre el futuro urbano. Urban 21*

11. *Técnicas de gestión de calidad en la Administración Pública: CAF El Marco Común de Evaluación*

12. *La Gestión Pública Intergubernamental en la Unión Europea*

13. *Conferencia de Riga sobre la democracia local en los albores del siglo XXI*

14. *Los altos cargos: entre la política y la administración*

Punts de Vista

1. *Fortalecer la conciencia de comunidad: ¿qué rol para los gobiernos locales?*

Frank Benest

2. *Notas sobre el principio de subsidiariedad y el gobierno local*

Luciano Parejo

3. *El futur dels ajuntaments: vuit visions*

Diversos autors

4. *Vint anys d'ajuntaments democràtics: opinions a la premsa*

Diversos autors

5. *El dictamen sobre la secesión de Quebec: un comentario*

Carmen Chacón y Agustín Ruiz Robledo

6. *Marketing de servicios municipales*

Toni Puig

7. *La Carta municipal de Barcelona en la reforma del Régimen Local*

Tomàs Font

8. L'accés dels estrangers no comunitaris a la funció pública local: un canvi cap a la igualtat

Francesc Consuegra

9. Cargos locales y derecho fundamental a la participación política

Enrique Belda Pérez-Pedrero

Estudis

1. La Provincia en el Estado de las Autonomías

Diversos autors

2. Gestió pública del turisme. Manual per a les administracions locals de les zones interiors

Joan Cals (dir)

3. El Consell Tributari Municipal de Barcelona. Diez años de actividad y de interpretación de las normas tributarias en la Hacienda Municipal: 1989-1998. Diversos autors

4. Gobierno local y modelo gerencial. Reflexiones y propuestas para fortalecer la función directiva en los municipios

Diversos autors

5. Los retos de la Justicia en el siglo XXI. Reflexiones sobre la situación actual y las perspectivas de futuro del Poder Judicial.

Diversos autors

6. "El model europeu" de cohesió econòmica i social

Diversos autors

Notes de Treball

1. Las Administraciones Locales ante el futuro Estatuto de la Función Pública

2. Proyecto de Ley Reguladora de la Jurisdicción Contencioso-administrativa

3. Las Administraciones Locales ante la modificación de la Ley 30/1992, de Régimen Jurídico de las Administraciones Públicas y del procedimiento administrativo común

4. *Indicadores de Gestión para las Entidades Públicas*
5. *L'aplicació de la Llei de la intervenció integral de l'administració ambiental*
6. *Contratación pública local: propuestas de reforma*
7. *La Mediació Comunitària als Estats Units*
8. *Gobernabilidad Local y Participación Ciudadana*
9. *Grans Ciutats: La Carta Municipal de Barcelona*

Papers de recerca

1. *La cooperación transestatal entre autoridades regionales y locales*

Neus Gómez

2. *La descentralización en Barcelona y Birmingham*

Moisès Amorós

3. *La devolution en el Reino Unido: Gales, Escocia e Irlanda del Norte*

Neus Oliveras

4. *Gobierno Local y desarrollo en Suecia: el caso del Condado de Västerbotten*

Pedro Luis Pérez Guerrero

5. *Reflexiones sobre la moción de censura al alcalde: evolución, comportamientos y regulación actual*

J. L. Martínez-Alonso Camps i Jaume Magre Ferran

Fulls de l'Observatori

1. *La descentralització de la despesa pública a Catalunya i Espanya*

2. *Quina seria la despesa local a Catalunya si es traspassen als ens locals competències en ensenyament, habitatge i polítiques d'ocupació?*

Quaderns de Jurisprudència

11 números per any

Fora de Col·lecció

Anuario de Hacienda Local. 1998

Indicadors de gestió per a les entitats públiques

Documents AECA: Principis de comptabilitat de Gestió
núm. 16.

Barcelona: Gobierno y Gestión de la Ciudad

Editat i distribuït per Ediciones Diaz de Santos,

Tel. 91-431 24 82.

Las balanzas fiscales de las Comunidades Autónomas (1991-1996)

Diversos autors

DISTRIBUCIÓ I VENDA

- Les publicacions de la Fundació es troben a les principals llibreries d'Espanya, entre d'altres a Barcelona:
 - A la Llibreria de la Diputació (C/ Londres, 55. Barcelona, tel. 93 402 25 00)
 - A la Llibreria Marcial Pons (C/ Provença, 249. Barcelona, tel. 93 487 39 99)
- Distribuïdora Marcial Pons Tel. 91-304.33.03.

Quaderns de l'Arxiu Pi i Sunyer

1. *La situació a Catalunya i Espanya els anys 1945-1946 / Informe de les gestions fetes a Barcelona l'any 1947*

2. *Viure el primer exili: cartes britàniques de Pere Bosch i Gimpera, 1939-1940*

3. *Des dels camps. Cartes de refugiats i internats al Migdia francès l'any 1939*

4. *La cultura catalana a l'exili. Cartes d'escriptors, intel·lectuals i científics, 1939-1940*

Maria Campillo y Francesc Vilanova (eds.)

Documents d'Història

Sèrie història 1. *Franco a Barcelona*

Memòries d'en Carles Pi i Sunyer

1939. *Memòries del primer exili*

DISTRIBUCIÓ I VENDA

- Les publicacions de la Fundació es troben a les principals llibreries d'Espanya, entre d'altres a Barcelona:
 - A la Llibreria de la Diputació (C/ Londres, 55. Barcelona, tel. 93 402 25 00)
 - A la Llibreria Marcial Pons (C/ Provença, 249. Barcelona, tel. 93 487 39 99)
- Distribuïdora Marcial Pons Tel. 91-304.33.03.

